

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 8. janvārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 223/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Nacionālo drošību apdraudošu darījumu ierobežošanas likuma 2. panta 2. punktu, 3. panta pirmo un otro daļu un 4. panta pirmās daļas 5. punktu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantam un spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

2. Nacionālo drošību apdraudošu darījumu ierobežošanas likuma 2. panta 2. punkts noteic, ka iegūt nekustamo īpašumu vai tā daļu Latvijā ir aizliegts Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem.

Minētā likuma 3. panta pirmā un otrā daļa noteic:

“(1) Nekāda veida atsavināšanas darījumi un citi darījumi, kuri noslēgti pēc šā likuma stāšanās spēkā un ar kuriem šā likuma 2. pantā minētie subjekti ieguvuši nekustamo īpašumu vai tā daļu Latvijā, nav spēkā un nav koroborējami.

(2) Šā likuma 2. pantā minētie subjekti nav tiesīgi piedalīties nekustamā īpašuma vai tā daļas izsolē, kā arī izlietot pirmpirkuma vai izpirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu vai tā daļu.”

Savukārt 4. panta pirmās daļas 5. punkts paredz:

“Šā likuma 2. pantā noteiktais aizliegums nav attiecināms uz gadījumiem, kad Krievijas Federācijas vai Baltkrievijas Republikas pilsonis nekustamo īpašumu vai tā daļu iegūst [..] kā vienīgo dzīvošanai paredzētu nekustamo īpašumu, ja tam Latvijā ir piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss vai ir derīga pastāvīgās uzturēšanās atļauja, kas izdota līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai.”

3. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa šādu uzskatu pamatot.

Pieteikuma iesniedzējs ir Krievijas Federācijas pilsonis, kuram ir izsniegta termiņuzturēšanās atļauja Latvijā. Apstrīdētās normas liedz viņam iegādāties nekustamo īpašumu Latvijā pilsonības dēļ. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas pret tiem Krievijas Federācijas pilsoņiem, kuri ieguvuši tiesības uzturēties Latvijā uz termiņuzturēšanās atļaujas pamata, paredz nepamatoti atķirīgu attiekmī, liedzot katra gadījuma individuālu izvērtējumu. Tādējādi apstrīdētās normas pārkāpjot Satversmes 91. pantā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu un diskriminācijas aizlieguma principu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētās normas ir formulētas nepārprotami, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas šo normu tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi konkrētajā gadījumā viņam

nav iespēju aizstāvēt aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2025. gada 3. jūlija, kad stājās spēkā apstrīdētās normas. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 11. decembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pārbaudot tiesību normu atbilstību Satversmes 91. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šāda attieksme ir attaisnojama, proti, vai tai ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-27-03 21. punktu*).

Lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast galveno šo grupu vienojošo pazīmi. Turklāt jānoskaidro arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka attiecīgās personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk.*

Satversmes tiesas 2024. gada 20. novembra sprieduma lietā Nr. 2023-43-03 11.1. punktu).

Pieteikumā norādīts, ka vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos atrodas: 1) Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, un Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem Latvijā ir piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss vai ir derīga pastāvīgās uzturēšanās atļauja; 2) Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, un citu trešo valstu pilsoņi, kuriem ir termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Šīs personu grupas vienojot tas, ka tās likumīgi uzturas Latvijā, vēlas iegādāties nekustamo īpašumu kā vienīgo dzīvošanai paredzētu nekustamo īpašumu, tām nav noteiktas starptautiskās sankcijas un nav pierādījumu, ka tieši šo personu individuālā darbība apdraudētu Latvijas nacionālo drošību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tāds tiesiskais regulējums, kas nosaka Krievijas Federācijas pilsoņiem pienākumu iegūt Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu, atļauju uzturēties Latvijā vai jaunu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, paredz, ka katra persona tiek individuāli pārbaudīta un šādu statusu nepiešķir personai, kas apdraud valsts drošību. Tādējādi tiek nodrošināts tas, ka Krievijas Federācijas pilsoņi var uzturēties Latvijas teritorijā tikai tādā gadījumā, ja tie neapdraud valsts drošību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 19.1. punktu*). Līdz ar to pieteikumā būtu jābūt pamatotam, kāpēc atšķirīgie priekšnoteikumi termiņuzturēšanās, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas un Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai nav tāds apstāklis, kas liedz šīs personas savstarpēji salīdzināt. Pieteikumā šāda pamatojuma nav.

Turklāt attiecībā uz regulējumu, kas noteica prasības, lai Krievijas Federācijas pilsoņi turpmāk būtu tiesīgi uzturēties Latvijā, Satversmes tiesa ir atzinusi: nav pamata secināt, ka Krievijas pilsoņi atrastos vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos ar visiem citiem ārzemniekiem, kas Latvijā ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Proti, citu ārzemnieku pilsonības valstis neatrodas Latvijai kaimiņos, nav uzsākušas karadarbību savās kaimiņvalstīs un vēsturiski nav apdraudējušas Latvijas valsts drošību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 22.1. punktu*).

Satversmes tiesa arī norādījusi, ka Latvijas drošības politika ir pakārtota tam, ka Latvijas kaimiņvalsts ir Krievija, kuras pašreizējā ideoloģija ir vērsta uz karu un agresiju pret kaimiņvalstīm. Krievijas kā Latvijas kaimiņvalsts pastāvīgi rada apdraudējumu sabiedrības drošībai un demokrātiskai valsts iekārtai (*sal. sk. Satversmes tiesas 2025. gada 13. februāra sprieduma lietā Nr. 2024-06-01 13.1. punktu*). Savukārt Nacionālo drošību apdraudošu darījumu ierobežošanas likuma mērķis saskaņā ar tā 1. pantu citstarp ir nepieļaut Latvijas Republikas nacionālo un sabiedrības drošību apdraudošu valstu, to pilsoņu un tām lojālu personu uzkrātā kapitāla izmantošanu īpašuma tiesību realizēšanai Latvijas Republikā un attiecīgo līdzekļu novirzīšanai pret Latvijas Republikas interesēm vērstiem ietekmēšanas pasākumiem. Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav pamatots, ka Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, un citu trešo valstu pilsoņi, kuriem ir termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja, atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 223/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina